

การศึกษาการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย : กรณีศึกษาสาวประเภทสอง

Conscription for Army Service in Thailand a Case Study of Ladyboys

วรรณกร ทองกิ่ง¹ อัญชลี ศรีภักษา²

Wannakron thongking Anchalee Srikolchan

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง และเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้ จำนวน 10 คน ผลการศึกษพบว่า (1) ปัญหาในการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง ประกอบด้วย สภาพชีวิตในวัยเด็กสาวประเภทสอง, สภาพปัญหาในกระบวนการเริ่มต้นการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง ได้แก่ การรับรู้ข้อมูล, การขอใบรับรองแพทย์และสภาพปัญหาในกระบวนการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง ได้แก่ ค่าแสวงหาบัตรเลขที่เชิงคุกคามทางเพศ, การตรวจร่างกาย, มาตรฐานการตรวจคัดเลือก (2) ผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง ประกอบด้วย สังคมกับสื่อเรื่องสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร, ผลกระทบด้านงบประมาณ, ผลกระทบด้านเวลา, สุขภาพจิตของสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร (3) การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าเกณฑ์ทหารสาวประเภทสองเกณฑ์ทหารประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้ถูกเกณฑ์ทหาร, การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง, ทหารระบบอาสาสมัคร

คำสำคัญ : การเกณฑ์ทหาร, สาวประเภทสอง, สภาพปัญหา, ผลกระทบ, แนวทาง

Abstract

The purpose of this research was to study the issues surrounding ladyboy conscription. To investigate the impact of a ladyboy's conscription and to propose a solution to the ladyboy's conscription. To collect data, the study used a qualitative methodology that included in-depth interviews with ten participants. The findings revealed that (1) problems in the conscription of ladyboys, consisting of early life conditions of ladyboys, problems in the process of starting Conscription service for ladyboys, such as information perception, obtaining a medical certificate, and problems in the conscription of ladyboys, such as sexual harassment bullying, physical examination, and selection

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทางสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Graduate student in Social Management, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University, Bangkok

Corresponding author: E-mail: wannakron.thongking@gs.swu.ac.th

² ผศ.ดร.อัญชลี ศรีภักษา ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

assistant professor Department of Sociology Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, Bangkok

standards. (2) The impact of a ladyboy's conscription includes society and media coverage of ladyboy conscription, budget impact, time impact, and mental health of Conscription ladyboys. (3) Proposed guidelines for resolving the problem of ladyboy conscription, such as conscripted soldier qualifications, ladyboy conscription adjustment, and volunteer system soldiers.

Keywords: conscription, ladyboys, issues, consequences, and guidelines

บทนำ

ตั้งแต่ในอดีตสังคมการเมืองมีความคาดหวังจากสมาชิก ให้เสียสละทรัพยากรต่างๆ เพื่อความอยู่รอดของสังคมการเมือง ไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรทางด้านรายได้ (ภาษี) หรือทรัพยากร บุคคล (แรงงาน) และเมื่อสังคมได้ ทรัพยากรเหล่านั้นแล้วจะดำเนินการจัดสรรและใช้เพื่อจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อย สงคราม หรือภัยพิบัติ การเกณฑ์ทหารเป็นรูปแบบหนึ่งของการระดมทรัพยากรในสังคมขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมการเมืองซึ่งการเกณฑ์ทหาร มีรูปแบบ ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทและปัจจัยเฉพาะของแต่ละประเทศ บางประเทศการเกณฑ์ทหารมีความเท่าเทียมกันทั้งหมดทุกเพศสภาพ ไม่ว่าจะเป็น ชายหรือหญิงเมื่อมีอายุตามเกณฑ์ ก็สามารถเป็นทหารรับใช้ประเทศได้หรือการเกณฑ์ทหารมีเฉพาะเพศชายเท่านั้นเมื่ออายุถึงเกณฑ์ก็ต้องเข้ารับการศึกษาเลือกเกณฑ์ทหารโดยไม่มีข้อยกเว้น หรือบางประเทศเปลี่ยนรูปแบบจากบังคับเกณฑ์ทหารไปสู่รูปแบบของระบบอาสาสมัครโดยจะมีค่าตอบแทนด้วยสวัสดิการเป็นต้น แต่สำหรับประเทศไทยยังคงใช้รูปแบบการเกณฑ์ทหารที่มีหลายรูปแบบทับซ้อนกัน ทั้งการเกณฑ์ทหารของชายไทยตามกฎหมายเมื่อถึงเกณฑ์อายุหรือช่องทางกรอกเว้นคือการศึกษาวិชาทหาร(จนาย เกตวทกต, 2560)

การเกณฑ์ทหารเป็นกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในทางปฏิบัติพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กำหนดให้ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายมีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน(พระราชบัญญัติรับราชการทหารปีพ.ศ.2497, 2497)ขณะเดียวกันในแต่ละปีมักจะมีชายที่มีจิตใจเป็นหญิงมาเข้าตรวจเลือกทหารกองเกินเป็นประจำทุกปีในยุคที่มีความหลากหลายทางเพศ บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทำให้ความหลากหลาย ปรากฏชัดเจนและซับซ้อนมากขึ้น “เพศ” จึงไม่ได้จำกัดเพียงแค่ชายและหญิงเสมอไป กลุ่มที่สนใจศึกษาคือ สาวประเภทสอง หรือ “ผู้หญิงในร่าง ชาย” หรือผู้ชายที่มีลักษณะของความเป็นหญิงรวมถึงคุณลักษณะของความเป็นชายและหญิงดำรงอยู่ มีความคิดกริยาทำทางคล้ายผู้หญิงโดยจะ พยายามพัฒนาความเป็นหญิงของตนเอง ปรับเปลี่ยนสรีระเพศชายให้หายไปและสร้างรูปร่างแบบผู้หญิงเข้ามาแทนดำเนินชีวิตเหมือนผู้หญิงคนหนึ่งไม่ว่าจะเป็นแต่งกายเป็นหญิง ทำงานแบบผู้หญิง เข้าสังคมกับผู้หญิง สังคมไทยมักเรียกว่า “กะเทย” ที่จริงแล้วความหมายดั้งเดิมของคำว่า กะเทยเหมารวมทั้งชายที่ใจเป็นหญิง หรือหญิงที่ใจเป็นชาย แต่เนื่องด้วยสังคมไทย สามารถพบเห็นคุณลักษณะที่กายเป็นชายใจเป็นหญิงมากกว่า สังคมจึงคุ้นเคยกับคำว่ากะเทยมากกว่า(นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2558)

การเกณฑ์ทหารบุคคลจะถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ประเภทที่ 1 ได้แก่ คนซึ่งร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดส่วนแต่อย่างใดจะเข้ารับการตรวจเลือกเข้าเกณฑ์ทหารปกติคนนั้นก็ถือการจับใบดำใบแดง ประเภทที่ 2 ได้แก่ คนที่มีร่างกายเห็นชัดเจนว่าไม่สมบูรณ์เหมือนคนประเภทที่ 1 แต่ไม่ถึงกับทุพพลภาพ ประเภทที่ 3 คือคนที่มีร่างกายไม่แข็งแรงที่จะสามารถรับราชการทหารได้ในขณะนั้นเพราะป่วย และไม่สามารถรักษาให้หายได้ภายใน 30 วัน กรณีนี้ให้เรียกมาตรวจเลือกในปีถัดไปและเมื่อยังคงเป็นคนจำพวกที่ 3 อยู่รวม 3 ครั้ง ให้งดเรียก และคนจำพวกประเภทที่ 4 ซึ่งได้แก่ คนที่ที่มีความพิการและทุพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถที่จะรับราชการได้ บุคคลประเภทที่ 2, 3 และ 4 ประธานกรรมการจะตรวจสอบและมักจะไม่ผ่านการตรวจเลือกเข้าเกณฑ์ทหาร หลายครั้งที่สาวประเภทสองถูกจัดให้อยู่ในคนประเภทที่ 3 และต้องมาเกณฑ์ทหารซ้ำถึง 3 ครั้งหรือถูกจัดให้อยู่ในประเภทที่ 4 ซึ่งจะบันทึกในเอกสารรับรองผลการตรวจเลือก(สด. 43) ว่า เป็นโรคจิตที่ทำให้จิตผิดปกติอย่างรุนแรงและถาวร ซึ่งไม่สามารถรับราชการทหาร

ได้(ฝ่ายสรรพกำลัง มทบ13, 2554)ต่อมาในปีพ.ศ. 2555 ศาลปกครองมีคำสั่งให้แก้ไขถ้อยคำในใบสด.43 ได้ถ้อยคำใหม่ ว่า“ภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด”เริ่มประกาศบังคับใช้เป็นทางการเมื่อปี 2557(อินทรัชย์ พาณิชกุล, 2559,)การออกประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 75 มีการให้สถานะ เพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด (Gender Dysphoria) โดยจะกำหนดเป็น บุคคลประเภทที่ 2 เป็นทางออกให้กับสาวประเภทสองที่ยื่นขอไม่เข้ารับราชการทหารได้โดยสามารถขอรับหนังสือรับรองผลการตรวจร่างกายและจิตใจดังกล่าวได้ที่โรงพยาบาลแผนกจิตเวชทั่วประเทศไทย(เครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย, 2559)

“เจษฎา แต่สมบัติ” ผู้อำนวยการบริหาร โครงการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อนกะเทยไทยเพื่อสิทธิมนุษยชนเล่าว่าในอดีตที่ผ่านมาสาวประเภทสองถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เมื่อสาวประเภทสองต้องเข้ารับการรักษาและรับกับสภาพการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามด้วยทั้งคำแสว การพูดจาเหยาะโลม ใช้ให้คอยบริการเสิร์ฟน้ำ นวดหรือรุนแรงกว่านั้น คือ การขูดหน้าอกในที่สาธารณะ ขอดูอวัยวะเพศที่แปลงแล้ว จนถึงการข่มขู่ข่มขืนเพศสัมพันธ์ เพียงเพื่อสนองความสนุกของบุคคลบางกลุ่ม ทำรู้สึกอับอายต่อหน้าสาธารณะ เผชิญกับสภาวะความอึดอัด และความเป็นทุกข์ที่ต้องพาตนเองไปเข้าสู่กระบวนการเกณฑ์ทหาร บางกรณียังระบุว่า มีรู้สึกอยากฆ่าตัวตายเมื่อจะต้องผ่านการเกณฑ์ทหารเป็นปัญหาที่พบเจอมาตลอดแต่นั้นก็ยังไม่สาหัสเท่าการประทับตรา “โรคจิตถาวร” ลงในใบ “สด.43” หนังสือราชการที่เป็นเครื่องยืนยันว่า บุคคลได้ผ่านการเกณฑ์ทหารแล้วเรียบร้อย ซึ่งแม้พวกเขาจะได้รับการยกเว้น แต่เหตุผลที่ระบุลงในเอกสารขึ้นดังกล่าวกลับใช้คำว่า “โรคจิตถาวร” ที่นอกจากจะกระทบจิตใจเจ้าตัวอย่างรุนแรงแล้ว ตราประทับนี้ยังเป็นเหมือนรอยด่างในชีวิตที่อาจส่งผลไปยังเรื่องอื่นๆ เช่น การสมัครงาน (ณัฐนนท์ ตันตียาภินันท์, 2559)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย: กรณีศึกษาสาวประเภทสอง เพื่อทำความเข้าใจบริบทกฎระเบียบของสาวประเภทสองที่เข้ารับการตรวจเลือกเกณฑ์ทหาร ว่าได้รับสภาพและปัญหาอย่างไร นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนากฎหมายในการสร้าง รูปแบบการเกณฑ์ทหารรูปแบบใหม่สำหรับสาวประเภทสองให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศและมีความเป็นสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาการเกณฑ์ทหารในประเทศไทย: กรณีศึกษาสาวประเภทสอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจบริบทกฎระเบียบของสาวประเภทสองที่เข้ารับการตรวจเลือกเกณฑ์ทหาร ว่าได้รับสภาพและปัญหาอย่างไร นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางแก้ไข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มสาวประเภทสองที่มีอายุตั้งแต่ 21ปีขึ้นไป

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มสาวประเภทสองที่มีอายุตั้งแต่ 21ปีขึ้นไปโดยได้ผ่านกระบวนการเกณฑ์ทหารมาแล้ว จำนวน 10 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากการ

ตัดสินใจของผู้วิจัยเอง กลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีคุณสมบัติคือ เป็นสาวประเภทสองที่ผ่านการเกณฑ์ทหารมาแล้ว สามารถสื่อสารให้ข้อมูลได้

2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยประเด็นคำถามที่สำคัญคือ กระบวนการเกณฑ์ทหารประสบปัญหาอย่างไรส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้างรวมถึงความต้องการหรือมีข้อเสนอแนะต่อการเกณฑ์ทหารของตนเองอย่างไร โดยกำหนดข้อคำถามจากคำสำคัญ (Keyword) เพื่อให้คำถามมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้ อย่างเสรี โดยไม่มีข้อจำกัดผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยแนวคำถาม ต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 สภาพและปัญหาในการเกณฑ์ทหารเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 3 ในความคิดของตนเองการเกณฑ์ทหารได้รับผลกระทบหรือไม่อย่างไรหลังจากผ่านการเกณฑ์ทหารมาแล้ว

ส่วนที่ 4 มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรสำหรับการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ โดยมีการแจ้งผู้เข้าร่วมวิจัยก่อนทุกครั้ง และจะทำการลบข้อมูลทั้งหมดทันทีเมื่อจบโครงการวิจัย ส่วนข้อมูลที่เป็นที่สงสัยไม่สามารถพิสูจน์ ทราบได้หรือขาดความน่าเชื่อถือจะไม่นำมาใช้และถ้าได้ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะศึกษาก็จะทำการเก็บ ข้อมูลเพิ่มเติมให้สมบูรณ์และสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงข้อมูลจากออนไลน์ รวบรวมเป็นข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary IData) เพื่อนำไปต่อยอดในการออกแบบแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และเป็นองค์ความรู้พื้นฐานใน การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3.2.1 ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารโดยการนำเอกสารที่ได้รับการอนุมัติทางจริยธรรมในมนุษย์ที่ใดจาก มหาวิทยาลัยต้นสังกัดของผู้วิจัย เอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อแสดงในกรณีเชิญชวนกลุ่มสาวประเภทสอง ที่ได้ผ่านกระบวนการเกณฑ์ทหารมาแล้ว

3.2.2 ใช้วิธีประกาศเชิญชวนผ่านสื่อออนไลน์ Facebook ส่วนตัว และการไปพบและเชิญชวนด้วยตัวผู้วิจัยเองเนื่องจากสาวประเภทสองที่ได้ผ่านกระบวนการเกณฑ์ทหารมาแล้วเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีน้อย เพื่ออธิบายโครงการวิจัยฯ เชิญชวนให้เข้าร่วม การวิจัย อธิบายรายละเอียดโครงการวิจัย พร้อมทั้งแจกเอกสาร คำ อธิบายโครงการวิจัย เปิดโอกาสให้ซักถาม ให้เวลาในการ ตัดสินใจและขอให้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อมีผู้สมัคร ใจยินยอมเข้าร่วมโครงการ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดให้ผู้เข้าร่วมทราบถึง จุดมุ่งหมายของการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ผลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยการขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการ ผู้สัมภาษณ์จะใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูล และการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ซึ่งจะทำการขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง เพื่อนำมาใช้ใน การตรวจสอบความถูกต้อง

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถือว่าเป็นข้อมูลดิบหรือข้อมูลที่ต้องนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และการตีความโดยยึดทัศนะคนใน (Emic) มีขั้นตอนการดำเนินการ ตามลำดับ ดังนี้

1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจะกระทำภายหลังการสัมภาษณ์ เพื่อจะได้ ปรับปรุงประเด็นข้อคำถามในครั้งถัดไป โดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1 ดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นบทสนทนา ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล และเก็บข้อมูลในรูปเอกสาร

1.2 นำข้อมูลที่เก็บในรูปเอกสารมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความพรรณนา และ นำมาสร้างข้อสรุปเบื้องต้น เพื่อนำมาอธิบายความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ และคัดแยกข้อมูลที่ไม่ต้องการออกเป็นระยะ ๆ

2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตีความ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่จัดหมวดหมู่ไว้นามา พิจารณา เชื่อมโยงกันแล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อ พร้อมนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

3 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล (Quality of data) การวิจัยเชิงคุณภาพมีความ ยืดหยุ่นสูง ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับเครื่องมือเป็นหลักสำคัญ เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะต้องเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เทียบตรง และมีความถูกต้อง จึงจะเกิดงานวิจัยที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึง ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้า กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งจะนำบทสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลมีความ สอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ หากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลมีความคล้ายคลึงหรือสอดคล้องกัน จะนำข้อมูลที่นำมาทำการสรุปผล โดยจะเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและถูกต้องมากที่สุด เนื่องจากข้อมูลมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันหรือสอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน การ ตรวจสอบข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยจะนำเอาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเท่านั้น เพื่อ สร้างความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องให้กับงานวิจัย และการตรวจสอบข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เมื่อนำข้อมูลจากทั้ง 2 ส่วนมาวิเคราะห์ ร่วมกัน จะทำให้งานวิจัยได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1.สภาพและปัญหาในการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

การศึกษาสภาพและปัญหาในการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองพบว่าชีวิตการเติบโตของสาวประเภทสอง ตั้งแต่เด็กจนโตและเข้าสู่กระบวนการเกณฑ์ทหาร ด้วยบุคลิกความคิดและสรีระทางร่างกายไม่สามารถเป็นทหารได้และเมื่อกฎหมายบังคับให้ ชาย ที่เป็นสัญชาติไทยต้องเกณฑ์ทหารด้วยตนเองทุกคนทำให้สาวประเภทสองประสบปัญหาในการเกณฑ์ทหารตั้งแต่กระบวนการเริ่มคือ ก่อนการเกณฑ์ทหาร ประสบปัญหาการรับรู้ข้อมูลเพื่อเตรียมตัวอย่างไรให้ถูกวิธีเพื่อที่จะได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร และประสบปัญหาการขอใบรับรองแพทย์ พบว่าต้นทุนของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันการขอใบรับรองแพทย์มีค่าใช้จ่ายในกระบวนการขอค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการใช้เวลานานส่งผลต่อเวลาเรียนสำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ต่อมาประสบปัญหาในกระบวนการในระหว่างเกณฑ์ทหารคือ ในระหว่างการตรวจเลือกในขั้นตอนการตรวจร่างกายสาวประเภทสองต้องถอดเสื้อทำให้เกิดความไม่สบายใจทำให้รู้สึกอับอายที่ต้องเปิดหน้าอกในการตรวจร่างกายแม้จะเป็นการเปิดในห้องลับก็ตาม และ การถูกบุลลี่คำแซวในเชิงคุกคามทางเพศในระหว่าง

การตรวจเลือกเกณฑ์ทหารอีกทั้งยังพบปัญหาการตรวจคัดกรองของเจ้าหน้าที่เกณฑ์ทหารที่ไม่ได้มาตรฐานพบว่าในแต่ละภูมิภาคมีมาตรฐานการคัดกรองที่ไม่ได้มาตรฐาน เหมือนกัน

2.ผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

การศึกษาผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองพบว่าผลกระทบจากสื่อที่ทำข่าวหรือสื่อโซเชียลในแพลตฟอร์มต่างๆที่นำเสนอเกี่ยวกับสาวประเภทสองที่เข้ารับการตรวจเลือกเกณฑ์ทหารส่งผลกระทบได้สองรูปแบบหนึ่งในรูปของการสร้างชื่อเสียงทำให้โด่งดังและกลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมซึ่งต้องเป็นสาวประเภทสองที่มีรูปร่างสรีระที่สวยงามและเหมือนผู้หญิงอย่างมากทำให้เป็นที่นิยมของสังคมส่วนสาวประเภทสองที่ไม่ได้มีหน้าตาหรือสรีระที่สวยงามเหมือนผู้หญิงการนำเสนอสาวประเภทสองเช่นนี้ทำให้เกิดเป็นปมด้อยและอับอายและเป็นการตีตราสร้างค่านิยมให้กับสังคมว่าสาวประเภทสองที่สวยงามและมีชื่อเสียงเท่านั้นที่จะได้รับการยอมรับส่วนสาวประเภทสองที่ไม่สวยไม่ได้เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดังถูกมองว่าตลกขบขันในแง่ลบ

ประการที่สองผลกระทบด้าน งบประมาณ กองทัพในหลายประเทศยกเลิกการเกณฑ์ทหารและหันไปใช้ระบบทหารอาสาที่มีประสิทธิภาพกว่าเนื่องจากประเทศไม่ได้อยู่ในภาวะสงครามอีกต่อไป การเกณฑ์ทหารที่เสียงบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีจึงกลายเป็นเรื่องสิ้นเปลือง และยิ่งกว่านั้น การเกณฑ์ชายหนุ่มให้มาเป็นทหารแบบปีบบังคับยังขัดต่อ "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" ที่ระบุว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเหนือร่างกายและชีวิตของตัวเอง

ประการที่สามผลกระทบด้านเวลา การเกณฑ์ทหารส่งผลให้เกิดการสูญเสียโอกาสและเวลาทั้งกับสาวประเภทสองหรือเพศชายก็ตามการเกณฑ์ทหาร และจับได้ใบแดงจะส่งผลทั้งการสูญเสียงาน หน้าที่การงานและ การเรียนสำหรับสาวประเภทสองส่วนใหญ่กำลังเรียนอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยต้องเตรียมตัวในการขอใบรับรองแพทย์การเตรียมเอกสาร โดยแต่ละขั้นตอนใช้เวลานานต้องขอลาและหยุดเรียนหลายครั้งเพื่อดำเนินการเตรียมตัวไปเกณฑ์ทหารเสียเวลาในการเดินทางไปเกณฑ์ทหารที่ภูมิลำเนาเดิมซึ่งส่วนใหญ่บุคคลอาศัยอยู่ในกรุงเทพ

ประการที่สี่สุขภาพจิตของสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร การแต่งกายเป็นหญิง การผ่าตัดดัดแปลงร่างกาย หรือการเข้าไปตามโรงพยาบาลด้านจิตเวชเพื่อขอใบรับรองแพทย์ เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ขั้นตอนในกลุ่มสาวประเภทสองต้องทำให้ให้ได้มาซึ่งสิทธิ์ในการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร การเกณฑ์ทหารทำให้ต้องเจอกับบุคคลมากมาย ซึ่งส่งผลต่อสภาวะจิตใจได้เช่น ความคิดรู้สึกอึดอัดและไม่สบายใจ หรือไม่มั่นใจตัวเอง รวมถึงความวิตกกังวล ว่าตนจะได้สิทธิ์ในการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร หรือไม่ ความเครียดเหล่านี้จะส่งผลต่อสุขภาพจิตใจ นำไปสู่ ความวิตกกังวล ซึมเศร้า กลัวอย่างไรเหตุผล อารมณ์ไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงง่าย หรือโรคประสาทบางอย่างได้

3 การเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร

ประการแรก กฎหมายในประเทศไทยกำหนดให้ชายไทยเข้ารับการตรวจเลือกเกณฑ์ทหารด้วยตนเองทุกคนพบว่าไม่ได้มีการนิยามคำว่าชายไทยไว้ทำให้สาวประเภทสองต้องเกณฑ์ทหารเช่นเดียวกัน คุณสมบัติในเรื่องเพศของผู้ที่จะเข้ารับการเกณฑ์ทหาร ควรกำหนดค่านิยาม ‘ชายไทย’ ให้มี ความชัดเจน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะต้องเข้ารับการคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ คือ ‘ชายไทย’ หมายความว่า ผู้ที่มีเพศเป็นชายโดยสรีระและมีจิตใจเป็นชาย

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลง รูปแบบการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง คือหนึ่งมีสถานที่เฉพาะของสาวประเภทสองที่ไปเกณฑ์ทหารเพื่อลดการพบเจอบุคคลและถูกมองว่าแปลกแยกกับเพศชายและลดปัญหาด้านการบูลลี่ นินทา สองยกเลิกการเดินทางไปเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง ที่หน่วยประจำการคัดเลือก เพียงแต่ยื่นเอกสาร

ใบรับรองแพทย์ในการยกเว้นเกณฑ์ทหารที่หน่วยงานราชการสถิติ และ สามลดขั้นตอนการขอใบรับรองแพทย์โดย มี แพทย์ในการตรวจสอบเรื่องเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด เป็นขั้นตอนในวันที่ไปเกณฑ์ได้เลย

ประการที่สามารถเกณฑ์ทหารให้เป็นรูปแบบอาสาสมัครในการเกณฑ์ทหารทั้งชายและหญิงการเกณฑ์ทหารในระบบอาสาสมัครแบบสมบูรณ์ที่สามารถเป็นทหารได้ทั้งเพศชายและเพศหญิงจะเป็นการแก้ปัญหาสำหรับบุคคลที่ไม่พร้อมบุคคลที่ไม่สามารถเป็นทหารได้ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกณฑ์ทหารให้เฉพาะคนที่สมัครใจเท่านั้น ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปแล้ว และไม่เฉพาะในกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเท่านั้นแต่บุคคลคนอื่นๆก็ควรได้รับสิทธิ์นี้ เพราะบางคนก็จำเป็นต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว แต่ไม่มีโอกาสที่จะได้เข้าทำงาน

สรุปและอภิปรายผล

1.สภาพและปัญหาในการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

การรับรู้ตัวตนเป็นสาวประเภทสอง

สาวประเภทสองมีลักษณะนิสัยบุคลิกที่อ่อนหวานชอบเล่นตุ๊กตา ชอบเสื้อผ้าเด็กผู้หญิงของเล่นแบบเด็กผู้หญิง ชอบเล่นกับเด็กผู้หญิงไม่ชอบความรุนแรงซึ่งแตกต่างจากเด็กผู้ชายที่ชอบเล่นลูกบอลหรือ รถบังคับ เหตุนี้เองทำให้ถูกเปรียบเทียบและมองว่าแตกต่าง ทำให้ถูกล้อเลียนได้ในกลุ่มของเด็กผู้ชายหรือไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวเมื่อโตขึ้นมาเข้าสู่การศึกษาระดับประถม มัธยม และมหาลัย ก็จะมีเริ่มค้นพบตัวตนอยากที่จะสวยอยากเป็นผู้หญิงและมีความชอบเพศเดียวกัน จึงมีการพัฒนาตนเองเรื่อย ๆอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ตนเองเหมือนผู้หญิงมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Marginalized Group ที่อธิบายว่า เพศภาวะหรือเพศสภาพ (Gender) หมายถึง บทบาททางเพศหรือความเป็นเพศที่ถูกกำหนดและสร้าง ขึ้นจากขนบธรรมเนียม ประเพณี โครงสร้างอำนาจ และกลไกทางสังคม แต่ก็มีกลุ่มบุคคลที่แสดงออกผิดไปจากบรรทัดฐานทาง สังคม

ปัญหาการรับรู้ข้อมูล

ปัญหาการไม่ทราบข้อมูล หรือ เข้าไม่ถึงข้อมูล ไม่รู้ว่าต้องทำตัวอย่างไร ขอเอกสารใบรับรองแพทย์ที่ไหน ทำให้สาวประเภทสองกลับมาเกณฑ์ทหารใหม่อีกครั้งในปีถัดไป เพราะขอเอกสารไม่ทันพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ไม่ได้อธิบายหรือพูดถึงเรื่องเพศทางเลือกหรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ หากไม่ได้ศึกษาหรือไม่มีเครื่องมือสื่อออนไลน์จะไม่ทราบและไม่รู้ว่าเตรียมตัวอย่างไรทำให้เป็นปัญหาที่สาวประเภทสองต้องเจอเพราะเตรียมตัวไม่พร้อมตอนไปเกณฑ์ทหารแต่ปัจจุบันสามารถหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์เช่น(เครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย, 2559)หรือคำแนะนำจากสาวประเภทสองรุ่นพี่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมองการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองเป็นสีสน้อยอย่างหนึ่งแต่ไม่ได้ให้ความสำคัญถึงขั้นตอนหรือวิธีการที่ถูกต้องสำหรับการเกณฑ์ทหารโดยเฉพาะสื่อที่เป็นตัวกลางในการนำเสนอ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การพาดหัวข่าวและเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์และข่าวทางโทรทัศน์ ตั้งแต่ปี 2557-2559 พบว่า ช่วงเวลาดังกล่าวมีการรายงานข่าวการเกณฑ์ทหารทั้งหมด 72 ข่าว โดยร้อยละ 97 ของพาดหัวข่าวมุ่งเน้นที่ลักษณะทางกายภาพ รูปร่าง และการมีความโดดเด่นของสาวประเภทสองมากกว่ากระบวนการเกณฑ์ทหาร เช่น “หนุ่มฮือฮาสิ้นศาลาวัด! '2กระเทยสวย'

การขอใบรับรองแพทย์

การขอใบรับรองแพทย์ “เพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด”ของสาวประเภทสองเพื่อใช้ในวันตรวจเลือก จะทำให้ในวันตรวจเลือก สามารถทำได้ในช่วงเดือนมกราคม และ จะได้ในเดือนมีนาคมของทุกปีเพราะฉะนั้นหากไม่ทราบมาก่อนก็จะประสบปัญหาทำไม่ทันก่อนที่จะไปเกณฑ์ทหารเห็นได้ว่าการไปตรวจโรคที่แผนกจิตเวชของสาวประเภทสองและถูกจัดให้อยู่ในคนจำพวกที่ 2 ในใบ สด43 เป็นการตอกย้ำของสังคมว่าสาวประเภทสองเป็นโรคว่าอย่างหนึ่งหรือไม่สอดคล้อง

กับ(สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์ และ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2564) สังคมกำลังสร้างภาพลักษณ์ทางลบในบางครั้งให้กับกลุ่มสตรีข้ามเพศโดยที่รู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ส่งผลให้พื้นที่ทางสังคมจับตามอง ทั้งสื่อ ที่เผยแพร่ในรูปแบบเดิมๆ เช่นบทบาทในภาพยนตร์หรือละครที่มักเป็นตัวตลก ทำให้เห็นถึงความแปลกแยกแตกต่างออกไป จากความเท่าเทียมสื่อควรฉายภาพความหลากหลายของการดำเนินชีวิตในแง่มุมอื่น ๆ ทั้ง สุข เศร้า เหงา รัก คนดีคนเลว ดังเช่นมนุษย์ปุถุชนคนทั่วไป ในแง่มุมของการเกย์ทหารก็เช่นกัน

คำแสวงการบูลลี่เชิงคุกคามทางเพศ

สาวประเภทสองในวันตรวจเลือกเกณฑ์ทหารกองเกินต้องเจอกับ เจ้าหน้าที่ทหารและ ผู้ที่มาตรวจเลือกรวมถึง ญาติของผู้ที่มาตรวจเลือกเกณฑ์ทหาร ทำให้เป็นจุดสนใจเนื่องจากมีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มที่มาตรวจเลือกเกณฑ์ทหารด้วยเหตุนี้เองทำให้ สาวประเภทสองอาจจะได้รับคำแสวงจากเจ้าหน้าที่ทหาร มีการถ่ายรูปโดยไม่ได้รับอนุญาตก่อน และ คำแสวงจากผู้ที่มาตรวจเลือกเชิงลบในแง่ Sexual Harassment (คุกคามทางเพศ, ล้วงละเมิดทางเพศ) นี้ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ยังพบได้ในการไปเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองการกระทำดังกล่าวถือเป็นการละเมิดและไม่ให้เกียรติสอดคล้องกับ(จรัญ โฆษณานันท์, 2545) แนวคิดเรื่อง“สิทธิในความเสมอภาค” (Gleichheitsrecht) สิทธิในความเสมอภาคเป็นการ แสดงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ความแตกต่างทางเพศไม่สามารถนำมาอ้างเพื่อบูลลี่ถูกผู้อื่นได้รัฐควรมีหลักประกันและให้การคุ้มครองกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมและงานวิจัยของ(ชุนนิภา เปิดโลกนิมิต, 2563)อธิบายว่า ความแตกต่างทางเพศและการไม่มีพื้นที่ทางสังคม ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ นั้นส่งผลให้ถูกระทำคามรุนแรงในเชิงโครงสร้าง การบูลลี่เกิดจากค่านิยมในสังคม มองว่าเป็นเรื่องตลกขำขันหรือเป็นเรื่องปกติของและก่อเกิดค่านิยมผิดๆในสังคมได้

การตรวจร่างกาย

การตรวจร่างกายเป็นขั้นตอนในกระบวนการคัดเลือกเกณฑ์ทหาร สำหรับผู้ชายทั่วไปก็จะมีกรถอดเสื้อส่วนสาวประเภทสองจะมีวิธีการที่แตกต่างออกไป ทำให้สาวประเภทสองเกิดความวิตกกังวลเรื่องการถอดเสื้อ กลัวว่าจะถูกบังคับให้ถอดเสื้อต่อหน้าสาธารณะชนหรือไม่ สอดคล้องกับ(อุดม รัฐอมฤตและคณะ, 2544) แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) อธิบายว่าในการเกณฑ์ทหาร มักมีระเบียบกำหนดให้ชายต้องเปลือยร่างกาย ท่อนบนเพื่อวัดความกว้างของอกและมักกระทำกันในที่เปิดเผยเพื่อความ โปร่งใสและป้องกันการทุจริต ซึ่งกฎหมายไทยมิได้ยอมรับหรือยกเว้นการเกณฑ์ทหารสำหรับผู้ที่เกิดเป็น ชายที่มีใจเป็นหญิง ดังนั้น จึงปรากฏตามสื่อต่างๆ ว่ามีการเปิดหน้าอกของผู้แปลงเพศเหล่านั้น ในทัศนะของชาย โดยทั่วไปก็คือความสนุกสนานเฮฮา แต่ถ้าถามถึงจิตใจของผู้เป็นหญิงย่อม ไม่มีใครพอใจหรือยินยอมให้ทำเช่นนั้นได้แน่นอน ด้วยการเทียบเคียงตัวอย่างการเกณฑ์ทหารจึงกล่าวได้ว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบน่าจะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้และสร้างความไม่สบายใจให้กับสาวประเภทสองได้ ทำให้รู้สึกถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่

มาตรฐานการตรวจคัดเลือก

สาวประเภทสองเมื่อไปเกณฑ์ทหารพบว่าเจ้าหน้าที่ทหารจะพิจารณาและแบ่งออกเป็นสามจำพวกคือ หนึ่ง แปลงเพศแล้ว สองคืนดูจากรูปลักษณ์ภายนอกแล้วก็รู้ได้ว่าเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด แน่ ๆ สาม ดูไม่รู้ว่าจากรูปลักษณ์ภายนอกเลยแต่ว่าจิตใจไม่ใช่ผู้ชายมีจิตใจเป็นหญิงจะต้องขอใบรับรองแพทย์เพื่อขอยกเว้นโดยผู้พิจารณาจะเป็นแพทย์ในหน่วยคัดเลือก สอดคล้องกับ(กองวิชาการสัสดี ส่วนการศึกษาโรงเรียนการกำลังสำรอง ศูนย์การกำลังสำรอง, 2554) สาวประเภทสองหรือกะเทย ก็ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร เมื่อถึงกำหนดเข้ารับการตรวจเลือกแพทย์ตรวจพบและรับรองว่าเป็นกระเทยก็ไม่ต้องเข้าเป็นทหารกองประจำการ และให้ปลดพ้นราชการทหารประเภทที่ 2 พบว่า

กระบวนการตรวจสอบคัดเลือกในแต่ละหน่วยไม่เหมือนกัน กรณีหนึ่งพบว่ามิไบบรรองแพทย์ แต่กลับถูกคัดเลือกเป็นบุคคลจำพวกที่ 3 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารทหารในขณะนั้นได้เพราะป่วย ซึ่งจะบำบัดให้หายไม่ได้ภายในกำหนด 30 วัน กรณีนี้ให้เรียกมาตรวจเลือกในคราวถัดไป ทำให้สาวประเภทสองต้องกลับมาเกณฑ์ใหม่ในปีหน้าสาวประเภทสองต้องขอไบบรรองแพทย์ซ้ำและกลับมาเกณฑ์ใหม่ในปีถัดไป สะท้อนให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ถือว่าไม่มีความเป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับ (จรัล ดิษฐาอภิชัย, 2549) ในแนวคิดหลักการห้ามเลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination Principle) เรื่องการถูกเลือกปฏิบัติ จากผู้ที่ใช้อำนาจรัฐ ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลักของความเสมอภาคเพราะนอกจากบุคคลจะมีสิทธิในการชีวิตและร่างกายแล้วหลักความเสมอภาคถือว่าเป็นรากที่สำคัญอย่างหนึ่งเพื่อที่จะให้มนุษย์อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี

2.ผลกระทบจากการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

สังคมกับสื่อเรื่องสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร

การเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองส่งผลกระทบต่อได้ทั้งผลดีและผลเสีย การทำข่าวหรือ สื่อโซเชียลอาจจะทำให้สาวประเภทสองกลายเป็นเน็ตไอดอลเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดังจากการเกณฑ์ทหารหรือกลับกันกับสาวประเภทสองนั้นมีสภาพจิตใจเป็นผู้หญิงแต่ร่างกายมีลักษณะบางอย่างที่เป็นผู้ชายปนอยู่ ในลักษณะดังกล่าวการนำเสนอของสื่อการถ่ายรูปโดยบังเอิญหรือมีการถ่ายรูปโดยไม่ได้รับการยินยอม อาจจะได้รับคำวิจารณ์เสียดสีดูถูกทำให้ได้รับความรู้สึกอับอาย ในการเกณฑ์ทหารทุกปีมีการนำรูปเก่ามาแชร์ซ้ำในแต่ละปีทำให้เป็นปมด้อยในสังคมสอดคล้องกับงานวิจัย(สมถวิล เอี่ยมโก้ และ วิกรม บุญนุ่น, 2564)เรื่อง การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทยซึ่งรวมถึงสาวประเภทสองที่อยู่ในกลุ่มของ LGBTQ ด้วยเช่นกันพบว่าในสังคมไทยยังมีความรู้สึกต่อต้านและการไม่ยอมรับของคนในสังคมยังมีอยู่โดยจำแนกออกดังนี้ มิติด้านครอบครัว มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ มิติทางสิ่งแวดล้อมหรือแม้กระทั่งในมิติของการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองซึ่งถูกบังคับโดยกฎหมายทำให้สาวประเภทสองต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกกดทับถูกตีตราทางสังคมเมื่อไปเกณฑ์ทหารส่งผลต่อสภาพจิตใจเมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือบูลลี่จากสังคม

ผลกระทบต่อด้านงบประมาณ

กองทัพในหลายประเทศยกเลิกการเกณฑ์ทหารและหันไปใช้ระบบทหารอาสาที่มีประสิทธิภาพกว่าเนื่องจากประเทศไม่ได้อยู่ในภาวะสงครามอีกต่อไป การเกณฑ์ทหารที่เสียงบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีจึงกลายเป็นเรื่องสิ้นเปลือง และยิ่งกว่านั้น การเกณฑ์ชายหนุ่มให้มาเป็นทหารแบบบิบบังคับยังขัดต่อ "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" ที่ระบุว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเหนือร่างกายและชีวิตของตนเอง เห็นได้ว่า การสร้างแสนยานุภาพของกองทัพ โดยการเกณฑ์กำลังพลมหาศาล ทำหน้าที่สร้างและคิดค้น ยุทธวิธีในการรบ ยึดพื้นที่และทำลายข้าศึก ตลอดจนกองทัพสามารถ มีแรงงานมาใช้ทำงานภายในกองทัพได้ โดยอาศัยงบประมาณของประเทศในการจ่ายค่าตอบแทน ให้แก่ทหาร (ปวีวรรณ อุณหะระกูล, 2560) กับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปถือว่าการสิ้นเปลืองงบประมาณ และส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน ที่ว่ามนุษย์มีเจตจำนงโดยอิสระในอันจะสร้างสภาพแวดล้อมของตนเองหรือพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการ เคารพสิทธิในชีวิตและร่างกายของปัจเจกบุคคล บุคคลแต่ละคนจึงต้องเคารพในขอบเขตปริมณฑล ส่วนบุคคลของแต่ละคน

ผลกระทบต่อด้านเวลา

การเกณฑ์ทหารส่งผลให้เกิดการสูญเสียโอกาสและเวลาทั้งกับสาวประเภทสองหรือเพศชายก็ตามการเกณฑ์ทหาร และจับได้ใบแดงจะส่งผลทั้งการสูญเสียงาน หน้าที่การงานและ การเรียนสำหรับสาวประเภทสองส่วนใหญ่อำนาจ

เรียนอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยต้องเตรียมตัวในการขอใบรับรองแพทย์การเตรียมเอกสารโดยแต่ละขั้นตอนใช้เวลานานต้องขอลาและหยุดเรียนหลายครั้งเพื่อดำเนินการเตรียมตัวไปเกณฑ์ทหารเสียเวลาในการเดินทางไปเกณฑ์ทหารที่ภูมิลำเนาเดิมซึ่งส่วนใหญ่บุคคลอาศัยอยู่ในกรุงเทพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(อภิสิทธิ์ชัย เนียมกล้า, 2564) ที่ว่า การเกณฑ์ทหารส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ มากมาย ดังเช่น 1) ด้านการสูญเสียโอกาสในอนาคต ในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ถูกเกณฑ์เป็นทหาร เนื่องจากช่วง อายุ 21 ปีของชายนับเป็นช่วงสำคัญในการสร้างอนาคตด้านการศึกษาหรือการทำงานรวมถึงความรับผิดชอบ ต่อครอบครัวทำให้สูญเสียโอกาสที่ดี

สุขภาพจิตใจของสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร

สุขภาพจิตใจของสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร การแต่งกายเป็นหญิง การผ่าตัดตัดแปลงร่างกาย หรือการเข้าไปตามโรงพยาบาลด้านจิตเวชเพื่อขอใบรับรองแพทย์ เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ขั้นตอนในกลุ่มสาวประเภทสองต้องทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร การเกณฑ์ทหารทำให้ต้องเจอกับบุคคลมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจได้ เช่น ความคิดรู้สึกอึดอัดใจและไม่สบายใจ หรือไม่มั่นใจใจตัวเอง รวมถึงความวิตกกังวล ว่าตนจะได้สิทธิในการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร หรือไม่ ความเครียดเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจ นำไปสู่ ความวิตกกังวล ซึมเศร้า กลัวอย่างไรเหตุผลการเกณฑ์ทหาร มีชายฉกรรจ์ที่ไม่มีความประสงค์ที่จะถูกเกณฑ์ทหารเนื่องจากการถูกเกณฑ์เป็นทหารกองประจำการจะถูกบีบคั้นทั้งร่างกายและจิตใจ ขาดอิสรภาพ เพราะจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยหรือต้องเสี่ยงภัยต่าง ๆ เช่น การถูกเกณฑ์ให้ไปทำหน้าหน้าที่รักษา ความมั่นคงจากการก่อการร้ายภายในประเทศ เช่นจังหวัดชายแดนใต้ ทั้ง ๆ ที่ยังเป็นผู้ซึ่งไม่มีประสบการณ์ และความรู้ความชำนาญในการต่อสู้อย่างแท้จริงสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นกับผู้จะถูกเกณฑ์เป็นทหารนั่นเอง

3การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาสาวประเภทสองเกณฑ์ทหาร

คุณสมบัติของผู้ถูกเกณฑ์ทหาร

กฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กำหนดให้ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายมีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน พบว่า กำหนดให้เป็นเพศชายเข้ามาเป็นทหารกองประจำการ เท่านั้น กล่าวได้ว่า การกำหนดเพศของประเทศไทยนั้น เป็นการกำหนดลักษณะเฉพาะประจำตัวเพศกำเนิด ก่อนเรียกเข้ารับการตรวจคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งกำหนดให้ทหารกองประจำการมีสถานะ ทางเพศเป็น “ชาย” ที่ไม่ได้ให้คำนิยามไว้จึงเป็นปัญหาในปัจจุบันเนื่องจากเพศสภาพของการเป็นชาย ในอดีตแตกต่างจากปัจจุบัน สาวประเภทสองหลายรายที่ได้แปลงเพศเป็นหญิงแต่ตามกฎหมายก็ยังถือว่าเป็นชายอยู่จึงต้องมีหน้าที่เป็นทหารกองประจำการ จึงเป็นปัญหาในขณะที่ฝึกอบรม ควรมีการปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดการนิยาม “ชายไทย” ให้มีความชัดเจนดังนั้น คุณสมบัติผู้ถูกคัดเลือกให้เป็นทหารกองประจำการย่อมไม่มีความพร้อมตั้งแต่เบื้องต้น และเป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในช่วงเวลาของการเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการฝึกและการอบรมตามหลักสูตรของกองทัพ และที่สำคัญอาจจะส่งผลกระทบต่อปัญหาทางครอบครัวหรือปัญหาทางสังคมตามมาด้วย(อภิสิทธิ์ชัย เนียมกล้า, 2564)

การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง

การเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสองหากมีใบรับรองแพทย์จะสามารถยื่นและได้รับการยกเว้นได้โดยจัดเป็นคนจำพวกที่ 2 คือเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด จึงไม่เห็นความสำคัญของการเดินทางไปเกณฑ์ทหารที่หน่วยประจำการตรวจคัดเลือก กลับส่งผลกระทบต่อสาวประเภทสองในด้านลบอาจจะได้รับการบูลลี่ คำแฉวหรือต้องตรวจร่างกายโดย

การถอดเสื้อผ้าทำให้รู้สึกได้รับความอับอายเป็นปมด้อยได้จึงเห็นว่าการยื่นใบรับรองแพทย์เพื่อการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร หากสามารถทำได้ที่ใช้เขตพื้นที่หรือมีหน่วยรับเรื่องเฉพาะของสาวประเภทสองไม่จำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในกระบวนการเกณฑ์ทหารที่มีทั้งผู้ชายและกลุ่มคนจำนวนมากทำให้ตกเป็นเป้าสายตาการยื่นใบรับรองแพทย์โดยตรงหรือมีพื้นที่เฉพาะสำหรับ สาวประเภทสองเกณฑ์ทหารหากเป็นไปได้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงการเกณฑ์ทหารสำหรับสาวประเภทสองในแนวทางที่ดี และลดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเมื่อสาวประเภทสองไปเกณฑ์ทหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ(อภิลักขณ์ เนียมกล้า, 2564) เนื่องจากรับการรับรองและ คຸ້ມครองสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เมื่อรัฐ จะวางกฎหมายหรือใช้อำนาจใด ๆ เพื่อให้บรรลุซึ่งประโยชน์ สาธารณะหรือประโยชน์ของรัฐได้ต้องเลือกวิธีหรือมาตรการ ที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติรับราชการ ทหาร พ.ศ. 2497 ในบทบัญญัติที่ไม่เอื้อต่อรูปแบบการเกณฑ์ทหารที่เหมาะสมกับบริบทของการพัฒนาประเทศและ การ คຸ້ມครองสิทธิมนุษยชนของผู้เข้ารับราชการทหาร ดังนั้นในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ดังกล่าวนั้นเอง

ทหารระบบอาสาสมัคร

การเกณฑ์ทหารในรูปแบบอาสาสมัครทั้งชายและหญิงสามารถเป็นทหารได้ไม่ว่าจะเป็นเพศอะไร ทั้งเพศชาย และเพศหญิง เป็นการแก้ไขปัญหาสำหรับบุคคลที่ไม่พร้อมบุคคลที่ไม่สามารถเป็นทหารได้ หรือกับกลุ่มบุคคลที่มีความ หลากหลายทางเพศก็ การรับราชการทหารให้กับผู้ที่สนใจเท่านั้น โดยการสร้างแรงจูงใจด้วยสวัสดิการที่ดี เป็นต้น เพราะ บางคนก็จำเป็นจะต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว แต่ไม่มีโอกาสที่จะได้เข้าทำงานด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ(รัฐภูมิ ศรีเจริญตา, 2563) สนามรบในยุคปัจจุบันถูกแปรเปลี่ยน สภาพเป็นสนามการค้าที่สู้รบ กันทางระบบเศรษฐกิจ จึงถือเป็นเหตุผลสำคัญที่ ระบบการเกณฑ์ทหารสมควรถูกยกเลิกไปโดยปริยาย เนื่องจากการ บังคับ บุคคลโดยไม่สมัครใจและสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินในเชิงเศรษฐศาสตร์ เห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบกฎหมาย การเกณฑ์ทหาร เพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศทั่วโลก ประเทศที่ใช้รูปแบบการสมัครใจของพลเมือง ภายในประเทศ เข้ามารับราชการทหารในช่วงช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือเป็นอาชีพในระยะยาว คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และเครือรัฐออสเตรเลีย

ข้อเสนอแนะ

- 1.การวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นปัจจัยทางตรงที่สะท้อนให้เห็นว่าในบริบทความหลากหลายทาง เพศของการเกณฑ์ทหารเป็นเรื่องของสีสันเป็นการโปกส์ผิดจุดอีกทั้งอาจจะส่งผลด้านลบได้อีกด้วยดังนั้นผู้ผลิตเนื้อหา ที่ เผยแพร่ในโซเชียล ต้องพิจารณาและโปกส์ให้นำเสนอถึงกระบวนการเกณฑ์ทหารหรือแนวทางที่ถูกต้องของกลุ่มผู้ที่มี ความหลากหลายทางเพศเกณฑ์ทหาร รวมถึงการขอความยินยอมในการถ่ายรูปหรือสัมภาษณ์
2. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้กรอบการวิเคราะห์ที่แตกต่างจากงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ค้นพบสาเหตุของปัญหา ประเมินการ และ ตรวจสอบพบทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไข้ปัญหา
- 3.ควรมีการศึกษาที่หน่วยปฏิบัติงานที่มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารของสาวประเภทสอง หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อศึกษาถึงสภาพและปัญหา รวมถึงสาเหตุของปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้ตาม ปัญหาที่ค้นพบในงานวิจัยข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการสัสดี ส่วนการศึกษาโรงเรียนการกำลังสำรอง ศูนย์การกำลังสำรอง. (2554). กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร [เอกสารประกอบการสอน] โรงเรียนการกำลังสำรอง ศูนย์การกำลังสำรอง.
- เครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย. (2559). เมื่อดิฉันต้องเกณฑ์ทหาร. มหาวิทยาลัยมหิดล: กรุงเทพฯ.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2545). สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน: ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม. กรุงเทพฯ: พิมพ์นิติธรรม.
- จรัล ดิษฐาอภิชัย. (2549). บนหนทางสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: สุขุมและบุตรจำกัด.
- ชุนิภา เปิดโลกนิมิต. (2563). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยโดยการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในทางพระพุทธศาสนา. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 6, 255-266.
- ณัฐนันท์ ตันติยานันท์. (2559). สู้อยู่! หัวใจสีรุ้ง. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/688529>
- ธัญ เกดวงกต. (2560). ประวัติศาสตร์การเกณฑ์ทหารในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท.
- นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2558). วิชาภาษ "ความเป็นหญิง" ของหญิงในร่างชาย. <https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/9>
- ปวีวรรณ อุ่นตระกูล. (2560). กระบวนการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพของทหารกองประจำการในกองทัพบกก่อนปลดประจำการ. วิทยาลัยการทัพบก.
- ฝ่ายสรรพกำลัง มทบ 13. (2554). หน้าทีของชายไทยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. สืบค้นจาก http://www.saap13.com/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=43
- พระราชบัญญัติรับราชการทหารปีพ.ศ. 2497. (2497, 16 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 71 ตอนที่ 13, น. 200). <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2497/A/013/195.PDF>
- รัฐภูมิ ศรีเจริญตา. (2563). การปฏิรูปกองทัพไทย: มุมมองการลิดรอนสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกรณีการเกณฑ์ทหาร. *The Journal of Law, Public Administration and Social Science. School of Law Chiang Rai Rajabhat University*, 4(2), 57-88.
- สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์ และ สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2564). ภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(7). สืบค้นจาก https://scholar.google.com/scholar?scilib=1&hl=th&as_sdt=0,5
- สมถวิล เอี่ยมโก้ และ วิกรม บุญนุ่น. (2564). การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทย. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 12(1), 384-398.
- อภิรักษ์ณ์ เนียมกล้า. (2564). การพัฒนากฎหมายว่าด้วยรูปแบบการเกณฑ์ทหาร. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- อินทชัย พาณิชกุล. (2559,). ไซซ์สองสั้ยที่คนไม่ค่อยรู้ "เมื่อกะเทยต้องไปเกณฑ์ทหาร". โพสต์. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/report/424568>
- อุดม รัฐอมฤตและคณะ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 28. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นานาพิมพ์.